

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૬૦૬૬/૧૯૯૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી બેલા એમ. ત્રિવેદી

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના રિપોર્ટરોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	
૨	રિપોર્ટરને સોંપી શકાય કે નહીં?	
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર સવાલનો સમાવેશ થાય છે?	

ગુજરાત રાજ્ય અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

લેબ્બે નારાયણ ચૅરિટેબલ ટ્રસ્ટમારસિંહ પરબતસિંહ નોટિસ

ટીઓ અને ૩ સામાવાળા (ઓ)

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં.૧ તરફે આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી જ્યોતિ ભટ્ટ
સામાવાળા(ઓ) નં.૨-૩ તરફે વકીલ શ્રી બી.સી.દવે વતી વકીલ શ્રી મનીષ
શાહ

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે વકીલ શ્રી પી.એસ.પટેલ

સામાવાળા(ઓ) નં.૧-૪ તરફે રૂલની બજવણી કરાઈ.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી બેલા એમ. ત્રિવેદી

તારીખ: ૦૨/૦૨/૨૦૧૭ અને

૧૪/૦૩/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

૧. અરજદાર – ગુજરાત રાજ્યે, સીલિંગ અપીલ નંબર ૨૩/૧૯૮૯ માં કેપ્યુટી
કલેક્ટર (જમીન સુધારણા), અપીલ્સ અમદાવાદ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ
૨૩.૧૦.૧૯૮૯ ના હુકમ સામે અરજદાર સ્વામી પરમાનંદજી દ્વારા દાખલ
કરવામાં આવેલ રિવિઝન અરજી ટેન બી. એ. નંબર ૮૭૭/૧૯૮૯ માં ગુજરાત
રેવન્યુ ટ્રિબ્યુનલ (જેને હવે પછી 'ગુજરાત રેવન્યુ ટ્રિબ્યુનલ' તરીકે ઉલ્લેખવામાં
આવશે) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૧૮.૧૧.૧૯૯૨ ના હુકમને
પડકારતી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ હાલની અરજી દાખલ કરી
છે.

૨. હાલની અરજીને ઉદ્ભવતી ટૂંકી હકીકતો એ છે કે એક શ્રી લંબેનારાયણ પવિત્રાનંદજી સાણંદ તાલુકાના સણાથલ ગામે આવેલી ૫૦ એકર ૮ ગુંઠા જમીન ધરાવતા હતા. સદર લંબેનારાયણજીનું તારીખ ૦૭.૧૦.૧૯૬૧ ના રોજ અવસાન થતાં, સદર લંબેનારાયણજી દ્વારા કરવામાં આવેલા વિલના આધારે સદર જમીન સ્વામી હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજીને વારસામાં મળી હતી. તદનુસાર, સદર હરિપ્રકાશાનંદજી સદર જમીનના સંદર્ભમાં ખાતા નંબર ૩૮૩ ના ખેડૂત બન્યા, અને તે અંગે તારીખ ૦૧.૦૨.૧૯૬૨ ના રોજ એન્ટ્રી નંબર ૨૯૩૬ પણ નોંધવામાં આવી હતી. એવું વધુમાં બહાર આવે છે કે સદર ખાતા નંબર ૩૮૩ ના સંદર્ભમાં તારીખ ૦૧.૦૯.૧૯૭૦ ના રોજ બીજી એક એન્ટ્રી નંબર ૩૨૬૩ નોંધવામાં આવી હતી, જેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે શ્રી હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજીનું સ્વાસ્થ્ય સારું રહેતું ન હોવાથી, તેમના બે શિષ્યો એટલે કે સ્વામી પરમાનંદજી અને સ્વામી કાલિકાનંદજીના નામો કબજેદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. એવું વધુમાં બહાર આવે છે કે તારીખ ૧૦.૦૮.૧૯૭૬ ની એન્ટ્રી નંબર ૩૫૪૮ થી સ્વામી કાલિકાનંદજીનું નામ દૂર કરવામાં આવ્યું હતું અને સ્વામી પરમાનંદજી અને શ્રી હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજીની સાથે અન્ય એક શિષ્ય કૃષ્ણાનંદ @ મોહનાનંદજીનું નામ દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.

૩. તારીખ ૦૧.૦૮.૧૯૭૬ ના રોજ, મામલતદાર અને એ.એલ.ટી. એ હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજીને નોટિસ પાઠવીને કારણ દર્શાવવા જણાવ્યું હતું કે

ગુજરાત એગ્રીકલ્ચરલ લેન્ડ સીલિંગ એક્ટ, ૧૯૬૦ (જેને હવે પછી 'સદર એક્ટ' તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવશે) ની કલમ ૧૦ હેઠળનું ફોર્મ તેમના દ્વારા શા માટે ભરવામાં આવ્યું નથી અને કલમ ૧૧ હેઠળ સંકલ્પિત દંડ તેમની સામે શા માટે ન લાદવો જોઈએ. સદર નોટિસના જવાબમાં, ખાતેદાર હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજીના પાવર ઓફ એટર્ની હોલ્ડર તરીકે એક બળદેવભાઈ અંબાલાલ પટેલે સદર તપાસ કાર્યવાહીમાં મામલતદાર સમક્ષ હાજરી આપી હતી. મામલતદાર અને એ.એલ.ટી. એ ત્યારબાદ સીલિંગ કેસ નંબર ૩૩/૧૯૭૬ માં તારીખ ૨૨.૦૭.૧૯૮૨ ના રોજ હુકમ પસાર કરીને સદર ખાતેદાર હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજીને હુકમની તારીખથી એક મહિનાની અંદર ફોર્મ નંબર ૨ માં તેમનું પત્રક રજૂ કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. ત્યારબાદ સદર બળદેવભાઈ અંબાલાલ પટેલે તારીખ ૦૬.૦૭.૧૯૮૩ ના રોજ સોગંદનામા સાથે ફોર્મ નંબર ૨ ભર્યું હતું જેમાં શ્રી હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજી અને કૃષ્ણાનંદજીને સણાથલ ગામની ૫૦ એકર ૮ ગુંઠા જમીનના ધારકો તરીકે દર્શાવ્યા હતા.

જ. એવું બહાર આવે છે કે ત્યારબાદ મામલતદારે સદર ફોર્મના સંદર્ભમાં તપાસ હાથ ધરી હતી, અને તારીખ ૦૩.૦૪.૧૯૮૪ ના હુકમથી ૧૧ એકર ૮ ગુંઠા જમીનને ફાજલ જમીન તરીકે જાહેર કરી હતી. સદર હુકમથી નારાજ થઈને, સદર હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજી અને કૃષ્ણાનંદજીએ ડેપ્યુટી કલેક્ટર (જમીન સુધારણા), અપીલ્સ અમદાવાદ સમક્ષ સીલિંગ અપીલ નંબર ૩૯/૧૯૮૬ દાખલ કરી હતી.

તારીખ ૨૧.૦૮.૧૯૮૪ ના હુકમથી સદર અપીલ રદ કરવામાં આવતાં, સદર બંને અપીલકર્તાઓએ જી.આર.ટી. સમક્ષ ટેન બી. એ. નંબર ૧૪૧૦/૧૯૮૪ નંબરની રિવિઝન અરજી દાખલ કરી હતી. જી.આર.ટી. એ તારીખ ૨૦.૦૪.૧૯૮૮ ના હુકમથી સદર હુકમમાં કરાયેલા અવલોકનોના પ્રકાશમાં નવા સરેથી નિર્ણય કરવા માટે મામલતદાર અને એ.એલ.ટી., સાણંદને બાબત પરત મોકલીને (રિમાન્ડ કરીને) સદર રિવિઝન અરજી અંશતઃ મંજૂર કરી હતી (પરિશિષ્ટ 'D').

૫. કેસ રિમાન્ડ થયા પછી, મામલતદાર અને એ.એલ.ટી. એ તારીખ ૩૧.૧૨.૧૯૮૮ ના હુકમથી ફરીથી ઠેરવ્યું હતું કે સદર શ્રી હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજી ૧૧ એકર ૮ ગુંઠા જમીન ફાજલ જમીન તરીકે ધરાવતા હતા (પરિશિષ્ટ 'B'). સદર હુકમથી નારાજ થઈને, સ્વામી પરમાનંદજીએ ડેપ્યુટી કલેક્ટર સમક્ષ સીલિંગ અપીલ નંબર ૨૩/૧૯૮૯ દાખલ કરી હતી, જેમણે તારીખ ૨૩.૧૦.૧૯૮૯ ના હુકમથી સદર અપીલ ફગાવી દીધી હતી (પરિશિષ્ટ 'C'). નારાજ અરજદાર સ્વામી પરમાનંદજીએ જી.આર.ટી. સમક્ષ ટેન બી. એ. નંબર ૮૭૭/૧૯૮૯ ની રિવિઝન અરજી દાખલ કરી હતી, જેમણે તારીખ ૧૮.૧૧.૧૯૯૨ ના વાદગ્રસ્ત હુકમથી સદર રિવિઝન અરજી મંજૂર કરી હતી અને ઠેરવ્યું હતું કે ત્રણેય વાંચકાળીઓ એટલે કે સ્વામી પરમાનંદજી, હરિપ્રકાશાનંદ

તીર્થજી અને કૃષ્ણાનંદમાંથી કોઈ પણ વ્યક્તિ પાસે કોઈ વધારાની ફાજલ જમીન ન હતી. સદર હુકમથી નારાજ થઈને, રાજ્યે હાલની અરજી દાખલ કરી છે.

૬. રાજ્ય તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન એ.જી.પી. સુશ્રી જ્યોતિ ભટ્ટે એવી રજૂઆત કરવા પ્રયાસ કર્યો છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરતી વખતે, ટ્રિબ્યુનલે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું ખોટું મૂલ્યાંકન કર્યું છે અને સદર એક્ટની જોગવાઈઓનું ખોટું અર્થઘટન કર્યું છે. તેમના જણાવ્યા મુજબ, શ્રી હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજી નિયત દિવસે એટલે કે ૦૧.૦૯.૧૯૬૧ ના રોજ પ્રશ્નવાળી જમીનના ધારક હતા અને તેઓ મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં તેમના બે શિષ્યોના નામો કબજેદાર તરીકે દાખલ કરવાની મંજૂરી આપીને સદર જમીન તેમના શિષ્યોની તરફેણમાં ટ્રાન્સફર કરી શકે નહીં. તેમણે એવી રજૂઆત કરવા માટે સદર એક્ટની કલમ ૭ ની જોગવાઈઓ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો કે સદર એક્ટના અમલ પછી કોઈપણ પ્રકારે કરાયેલ ટ્રાન્સફર પ્રતિબંધિત હતું અને શ્રી હરિપ્રકાશાનંદજીએ કલમ ૭ નું ઉદ્ધંધન કરીને જમીન ટ્રાન્સફર કરી હોવાથી, સદર એક્ટની કલમ ૧૫ હેઠળ ફાજલ જમીનની ગણતરીના હેતુ માટે સમગ્ર જમીનને ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી હતી. તેમણે વધુમાં સબમિટ કર્યું કે મામલતદાર અને ડેપ્યુટી કલેક્ટરે એવું ઠેરવવા માટે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કર્યું હતું કે સદર હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજી ૧૧ એકર ૮ ગુંઠા જમીન ફાજલ જમીન તરીકે ધરાવતા હતા, કારણ કે આ જમીનને એક્ટ હેઠળ કોઈ મુક્તિ આપવામાં આવી ન હતી.

૭. જો કે, સામાવાળા તરફથી શ્રી બી. સી. દવે માટે વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી મનીષ શાહે મક્કમતાપૂર્વક સબમિટ કર્યું કે આ અરજી વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર થયાના લગભગ છ વર્ષ પછી દાખલ કરવામાં આવી હોવાથી તે વિલંબ અને ક્ષતિના દોષથી પીડાય છે. આ સંદર્ભમાં, તેમણે આ અદાલત અને સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયો પર આધાર રાખીને સબમિટ કર્યું કે જ્યારે સરકાર અરજદાર હોય ત્યારે વિલંબની માફીના મુદ્દામાં અલગ માપદંડો હોઈ શકે નહીં કારણ કે સમયમર્યાદાનો કાયદો સરકાર સહિત દરેકને બંધનકર્તા છે. સદર એક્ટની કલમ ૮ માં રહેલી જોગવાઈઓનો ઉપયોગ કરતાં, તેમણે સબમિટ કર્યું કે ૨૪.૦૧.૧૯૭૧ અગાઉ બે શિષ્યોના નામો દાખલ કરવામાં આવ્યા હોવાથી, ધારક વિરુદ્ધ એવું કોઈ અનુમાન લગાવી શકાય નહીં કે સદર નામો એક્ટના હેતુને નિષ્ફળ બનાવવાના હેતુથી દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. તેમના જણાવ્યા મુજબ, કલમ ૭ નું પણ કોઈ ઉલ્લંઘન થયું ન હતું કારણ કે શ્રી હરિપ્રકાશાનંદજી નિયત દિવસે એટલે કે ૦૧.૦૮.૧૯૬૧ ના રોજ સીલિંગ મર્યાદાથી વધુ કોઈ જમીન ધરાવતા ન હતા અને તેથી પ્રશ્નવાળી જમીનને કલમ ૭ લાગુ પડતી ન હતી. શ્રી દવે વ્યાખ્યા કલમ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો, ખાસ કરીને સદર એક્ટની કલમ ૨(૨૦) માં સમાવિષ્ટ વ્યાખ્યા પર, અને સબમિટ કર્યું કે “જમીનના સંદર્ભમાં માલિકમાં જમીનને કબજેદાર તરીકે ધરાવતી વ્યક્તિનો પણ સમાવેશ થાય છે” અને હાલના કેસમાં, તે બે વ્યક્તિઓ એટલે કે સ્વામી પરમાનંદજી અને મોહનાનંદજીને તારીખ ૦૧.૦૮.૧૯૭૦ ની એન્ટ્રી નંબર

૩૨૬૩ અનુસાર કબજેદાર તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા હોવાથી, તેમને સદર એક્ટની કલમ ૬ ના હેતુ માટે માલિકો અને અલગ વ્યક્તિઓ તરીકે ગણવા જરૂરી હતા. તેમણે એવું પણ સબમિટ કર્યું છે કે અરજીની પેન્ડન્સી દરમિયાન, સંબંધિત સામાવાળાએ ટ્રસ્ટને 'લંબેનારાયણ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ' તરીકે રજિસ્ટર કરાવ્યું હતું અને તે મુજબ સિવિલ અરજી નંબર ૧૨૧૯૯/૨૦૧૦ માં તારીખ ૧૨.૧૦.૨૦૧૦ ના હુકમ મુજબ અદાલતની મંજૂરીથી કેસનું ટાઈટલ પણ સુધારવામાં આવ્યું હતું.

૮. હુકમ લખાવવા દરમિયાન, પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટોએ અદાલતની મંજૂરીથી તેમની વધુ રજૂઆતો કરી હતી. સામાવાળા નંબર ૨ અને ૩ ના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી મનીષ શાહે સબમિટ કર્યું કે '૭૨ નો સુધારા અધિનિયમ તારીખ ૦૧.૦૪.૧૯૭૬ થી અમલમાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા એક્ટની અનુસૂચિ-૧ ની શ્રેણી 'D' ના સંદર્ભમાં સુકી ખેતીની જમીન માટે સીલિંગ મર્યાદા ૮૦ એકરથી ઘટાડીને ૩૯ એકર કરવામાં આવી હતી. તેમના જણાવ્યા મુજબ, શ્રી હરિપ્રકાશાનંદ તીર્થજીના નામની સાથે તારીખ ૦૧.૦૯.૧૯૭૦ ની એન્ટ્રી નંબર ૩૨૬૩ અનુસાર બે વ્યક્તિઓ એટલે કે સ્વામી પરમાનંદજી અને સ્વામી કાલિકાનંદજીના નામો મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં કબજેદાર તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા હોવાથી, દરેક કબજેદાર અલગ યુનિટ માટે અને ૩૯ એકર જમીન ધરાવવા માટે હકદાર હતા. આ સંદર્ભમાં, તેમણે ૨૦૦૮ (૧) જી. એલ. એચ. ૭૪૯ માં રિપોર્ટ

થયેલા રમણલાલ ભાઈલાલ પટેલ અને અન્ય વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો. જો કે, વિદ્વાન એ.જી.પી. સુશ્રી ભટ્ટે મક્કમતાપૂર્વક સબમિટ કર્યું કે સદર બે શિષ્યો એટલે કે પરમાનંદજી અને કાલિકાનંદજી કબજેદાર હોવા અંગેનો આવો કોઈ દાવો સામાવાળા દ્વારા સત્તામંડળો સમક્ષની કોઈપણ કાર્યવાહીમાં કરવામાં આવ્યો ન હતો, અને તેથી, સામાવાળાને હાલની અરજીમાં આવો દાવો કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં.

૯. પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટો દ્વારા કરવામાં આવેલી પરસ્પર દલીલો પર વિચારણા કરતા પહેલા, સદર એક્ટની કેટલીક જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લેવો ફળદાયી રહેશે. કલમ ૬ સીલિંગ એક્ટથી વધુ જમીન ધરાવવાના માલિક અથવા ગણોતિયાના અધિકારોને પ્રતિબંધિત કરે છે. કલમ ૬(૧) નો સંબંધિત ભાગ આ મુજબ વંચાય છે: –

“૬. (૧) હાલમાં અમલમાં હોય તેવા કોઈપણ કાયદામાં અથવા કોઈપણ કરાર, વપરાશ અથવા અદાલતના હુકમનામા કે હુકમમાં કંઈપણ આપેલું હોય તેમ છતાં, નિયત દિવસથી, [સબ-સેક્શન (૨), (૩), (૩A) અને (૩B)] ની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, કોઈપણ વ્યક્તિ માલિક તરીકે અથવા ગણોતિયા તરીકે અથવા અંશતઃ માલિક તરીકે અને અંશતઃ ગણોતિયા તરીકે સીલિંગ વિસ્તારથી વધુ જમીન ધરાવવા માટે હકદાર રહેશે નહીં.”

૧૦. કલમ ૨(૨૦) અને ૨(૨૧) માં અનુક્રમે રહેલી “માલિક” અને “વ્યક્તિ” ની વ્યાખ્યાઓ આ મુજબ વંચાય છે: –

“૨. (૨૦) જમીનના સંદર્ભમાં “માલિક” માં કાયદા (કોડ) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ કબજેદાર તરીકે અથવા જમીનધારક તરીકે અથવા સરકારના પટ્ટાધારક (લેસી) તરીકે જમીન ધરાવતી વ્યક્તિ અને પોતાના નિભાવ માટે જમીન ધરાવતી વ્યક્તિનો સમાવેશ થાય છે.”

૨. (૨૧) “વ્યક્તિ” માં સંયુક્ત કુટુંબનો પણ સમાવેશ થાય છે”.

૧૧. આ તબક્કે, જમીન મહેસૂલ કાયદા (લેન્ડ રેવન્યુ કોડ) માં સમાવિષ્ટ “કબજેદાર” ની વ્યાખ્યા પણ સુસંગત રહેશે. કાયદાની કલમ ૩(૧૬) “કબજેદાર” ને નીચે મુજબ વ્યાખ્યાયિત કરે છે: –

“૩. (૧૬) “કબજેદાર” – “કબજેદાર” એટલે ગણોતિયા સિવાયની અણખાલસા જમીનનો પ્રત્યક્ષ કબજો ધરાવતો ધારક: પરંતુ જ્યાં પ્રત્યક્ષ કબજો ધરાવતો ધારક ગણોતિયો હોય, ત્યાં મકાનમાલિક અથવા ઉપરી મકાનમાલિક, જે પણ હોય, તેને કબજેદાર ગણવામાં આવશે.”

૧૨. સદર એક્ટની કલમ ૭ જમીનના ટ્રાન્સફર અથવા ઉપ-વિભાજનને પ્રતિબંધિત કરે છે અને નિયત દિવસ પછી કરાયેલ ટ્રાન્સફર અથવા ઉપ-વિભાજનના પરિણામો નિર્ધારિત કરે છે. કલમ ૮ એ ૧૫.૦૧.૧૯૫૯ પછી પરંતુ એક્ટના અમલ પહેલા એટલે કે ૦૧.૦૯.૧૯૬૧ અગાઉ, અથવા ૨૪.૦૧.૧૯૭૧ પછી પરંતુ ચોક્કસ દિવસ એટલે કે ૧૭.૦૪.૧૯૭૬ અગાઉ કરવામાં આવેલા ટ્રાન્સફર અથવા વિભાજનના પરિણામો દર્શાવે છે. કલમ ૧૦ સીલિંગ મર્યાદાથી વધુ જમીન ધરાવતી દરેક વ્યક્તિને મામલતદારને જમીનની

વિગતો પૂરી પાડવાની ફરજ પાડે છે. કલમ ૧૫ ફાજલ જમીનની ગણતરી સંબંધિત છે.

૧૩. એક્ટની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં, જો હાલના કેસની હકીકતોનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે, તો એવું બહાર આવે છે કે ઉપર જણાવ્યા મુજબ, જમીન મૂળ રૂપે એક શ્રી લંબેનારાયણ પવિત્રાનંદજીની હતી, જેમનું વર્ષ ૧૯૬૧ માં અવસાન થયું હતું, અને ત્યારબાદ શ્રી લંબેનારાયણજી દ્વારા કરવામાં આવેલા વિલના આધારે સ્વામી હરિપ્રકાશાનંદજી પ્રશ્નવાળી જમીનના માલિક અને કબજેદાર બન્યા હતા. સદર હરિપ્રકાશાનંદજીનું સ્વાસ્થ્ય સારું રહેતું ન હોવાથી, તેમણે તારીખ ૦૧.૦૯.૧૯૭૦ ના રોજ નોંધાયેલી એન્ટ્રી નંબર ૩૨૬૩ અનુસાર મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં તેમના બે શિષ્યોના નામો દાખલ કરાવ્યા હતા અને તે મુજબ સ્વામી પરમાનંદજી અને કાલિકાનંદજીના નામો કબજેદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. આ સંદર્ભમાં, વિદ્વાન એ.જી.પી. દ્વારા એવી રજૂઆત કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે કલમ ૭ હેઠળ જમીનનું ટ્રાન્સફર પ્રતિબંધિત હોવાથી, શ્રી હરિપ્રકાશાનંદજી આવી એન્ટ્રી કરાવી શકે નહીં, જે જમીનના ટ્રાન્સફર સમાન હતું. જો કે, સદર રજૂઆત સ્વીકારી શકાય તેમ નથી. સંબંધિત સમયે, જૂના એક્ટ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી ધારણ ક્ષમતા 'D' શ્રેણીની સુકી ખેતીની જમીન માટે ૮૦ એકર હતી, અને તેથી કલમ ૭ (૧) એવી વ્યક્તિને લાગુ પડતી ન હતી જે સદર એક્ટની કલમ (૪) મુજબ સીલિંગ

યુનિટથી વધુ જમીન ધરાવતી ન હતી. વર્ષ ૧૯૭૬ માં એક્ટમાં થયેલા સુધારાના બળે જ સીલિંગ મર્યાદા ૮૦ એકરથી ઘટીને ૩૯ એકર થઈ હતી.

૧૪. એ નોંધવું મહત્વપૂર્ણ છે કે જ્યારે સુધારેલો એક્ટ તારીખ ૦૧.૦૪.૧૯૭૬ ના રોજ અમલમાં આવ્યો, ત્યારે હરિપ્રકાશાનંદજીની સાથે પરમાનંદજી, કાલિકાનંદજીના નામો પ્રશ્નવાળી જમીનના “કબજેદાર” તરીકે મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં નોંધાયેલા હતા. તેથી સદર એક્ટની કલમ ૨ ની વ્યાખ્યા કલમ (૨૦) મુજબ સદર બે શિષ્યોને હરિપ્રકાશાનંદજીની સાથે માલિક તરીકે ગણવા જરૂરી હતા. કલમ ૬ મુજબ, કોઈ પણ વ્યક્તિ માલિક તરીકે અથવા ગણોતિયા તરીકે અથવા અંશતઃ માલિક અને અંશતઃ ગણોતિયા તરીકે સીલિંગ વિસ્તારથી વધુ જમીન ધરાવી શકે નહીં. તેથી જમીન કબજેદાર તરીકે ધરાવતા સદર ત્રણેય વ્યક્તિઓ માલિકો પણ બનશે, અને તેથી દરેક વ્યક્તિ ૩૯ એકર સુધીની જમીન ધરાવવા માટે હકદાર હતી.

૧૫. રમણલાલ ભાઈલાલ પટેલ (સુપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે, ૧૯૭૬ (૪) એસ.સી.સી. ૧૦૦ માં રિપોર્ટ થયેલા હસમુખલાલ દહ્યાભાઈ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં અગાઉના ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને, અને સદર એક્ટની કલમ ૨(૨૧) માં સમાવિષ્ટ ‘વ્યક્તિ’ ની સર્વસમાવેશી વ્યાખ્યાના

પ્રકાશમાં જનરલ કલોઝીસ એક્ટમાં સમાવિષ્ટ 'વ્યક્તિ' ની વ્યાખ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને, પેરા ૧૭ માં નીચે મુજબ ઠેરવ્યું હતું: –

“૧૭. જનરલ કલોઝીસ એક્ટ અને સીલિંગ એક્ટ બંનેમાં 'વ્યક્તિ' શબ્દની વ્યાખ્યાઓ આપેલી છે. જનરલ કલોઝીસ એક્ટમાં 'વ્યક્તિ' ની સર્વસમાવેશી વ્યાખ્યા તમામ ગુજરાત એક્ટને લાગુ પડે છે જો વિષય અથવા સંદર્ભમાં કંઈ વિરુદ્ધ ન હોય. સીલિંગ એક્ટની કલમ ૨(૨૧) માં 'વ્યક્તિ' ની સર્વસમાવેશી વ્યાખ્યા, જનરલ કલોઝીસ એક્ટમાં 'વ્યક્તિ' ની વ્યાખ્યામાં કંઈ વિરુદ્ધ દર્શાવતી નથી, પરંતુ હયાત વ્યાખ્યામાં માત્ર 'સંયુક્ત કુટુંબ' ઉમેરે છે. તેથી સીલિંગ એક્ટમાં વ્યક્તિની વ્યાખ્યામાં જનરલ કલોઝીસ એક્ટની કલમ ૩(૩) માં વ્યક્તિની વ્યાખ્યાનો સમાવેશ થશે. પરિણામી સ્થિતિ આ મુજબ જાણવી શકાય: જનરલ કલોઝીસ એક્ટમાં વ્યક્તિની વ્યાખ્યા, એક સર્વસમાવેશી વ્યાખ્યા હોવાથી, તેમાં સામાન્ય, લોકપ્રિય અને વ્યાપક અર્થ અને વ્યાખ્યામાં ચોક્કસપણે સમાવિષ્ટ થયેલા અર્થોનો સમાવેશ થશે. સીલિંગ એક્ટમાં 'વ્યક્તિ' ની સર્વસમાવેશી વ્યાખ્યા, કોઈ અપવાદના અભાવે, જનરલ કલોઝીસ એક્ટમાં સદર શબ્દને સોંપાયેલ સમાન અર્થ ધરાવશે, અને તે ઉપરાંત, વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબનું 'સંયુક્ત કુટુંબ'. આમ, સીલિંગ એક્ટમાં 'વ્યક્તિ' શબ્દ, જ્યાં સુધી સંદર્ભમાં અન્યથા જરૂરી ન હોય ત્યાં સુધી, નીચે મુજબનો સંદર્ભ આપશે: –

(i) એક કુદરતી મનુષ્ય,

(ii) કોઈપણ કાનૂની સંસ્થા જે અધિકારો અને ફરજો ધરાવવા માટે સક્ષમ છે, જેમાં કોઈપણ કંપની અથવા વ્યક્તિઓ મંડળનું સંગઠન (સંસ્થાપિત હોય કે નહીં); અને

(iii) હિન્દુ અવિભક્ત કુટુંબ અથવા વ્યક્તિઓનું અન્ય કોઈપણ જૂથ કે યુનિટ, જેના સભ્યો રૂઢિ અથવા વપરાશ દ્વારા, મિલકત અને રહેઠાણમાં સંયુક્ત છે.”

૧૬. ઉપરોક્ત કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, સદર ત્રણેય વ્યક્તિઓ એટલે કે હરિપ્રકાશાનંદજી, પરમાનંદજી અને કાલિકાનંદજી પ્રશ્નવાળી જમીનના

“કબજેદાર” હતા, અને દરેક વ્યક્તિ અલગ યુનિટ મેળવવા અને ૩૯ એકર સુધીની જમીન ધરાવવા માટે હકદાર હતી તે બાબતમાં શંકાનો કોઈ સ્થાન રહેતો નથી. તેથી અદાલતનો એવો અભિપ્રાય છે કે મામલતદાર દ્વારા તારીખ ૦૧.૦૮.૧૯૭૬ ના રોજ સ્વર્ગસ્થ હરિપ્રકાશાનંદજીને કારણ દર્શાવ નોટિસ પાઠવીને કાર્યવાહીની શરૂઆત કરવી જ ગેરસમજભરી હતી. ટ્રિબ્યુનલે યોગ્ય રીતે ઠેરવ્યું હતું કે ત્રણ વ્યક્તિઓ એટલે કે હરિપ્રકાશાનંદજી, પરમાનંદજી અને કૃષ્ણાનંદજીમાંથી કોઈ પણ વ્યક્તિ સીલિંગ મર્યાદાથી વધુ કોઈ જમીન ધરાવતા ન હતા. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત હુકમ સદર એક્ટમાં રહેલી જોગવાઈઓને સુસંગત હોવાથી, અદાલતને સદર હુકમમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે ખામી જણાતી નથી.

૧૭. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલની અરજી ગુણદોષ વિનાની હોવાથી રદ કરવામાં આવે છે. રૂલ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે.

(બેલા એમ. ત્રિવેદી, જે.)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/

her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.